

Çështjet gjinore në menaxhimin e qendrueshëm të burimeve natyrore

Fiorela Shalsi
Konsulente për çështjet gjinore, GWP-Med

Zhvillimi i qëndrueshëm dhe barazia gjinore

- Zhvillimi i qëndrueshëm synon përmirësimin e ekonomisë dhe shoqërisë pa cënuar mjedisin natyror ose mirëqenien e brezave të ardhshëm
- Por që çdo përpjekje zhvillimore të jetë e qëndrueshme dhe efektive, duhet të marrë në konsideratë nevojat e të gjithë njerëzve, përfshirë edhe ata që tipikisht nuk kanë zë në vendimmarrje
- Kjo është arsyeja pse barazia gjinore është një përbërës kritik dhe i pandashëm për arritjen e një zhvillimi të qëndrueshëm.

Barazia gjinore dhe OZHQ-të

- Barazia gjinore mund të mundësojë dhe madje të përshpejtojë arritjen e të gjitha Objektivave të Zhvillimit të Qëndrueshëm (SDG).
- Ndërsa barazia gjinore është një qëllim më vete (SDG 5), përfitimet e saj shumëfishohen kur çështjet gjinore integrohen në të gjitha SDG-të.
- Adresimi i pabarazive gjinore – përfshirë edhe aksesin dhe kontrollin mbi burimet natyrore - përshpejton rezultatet e politikave drejt Axhendës 2030 për Zhvillim të Qëndrueshëm.

Menaxhimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore

- *“Përdorimi i burimeve natyrore në një mënyrë dhe me një ritëm që ruan dhe rrit qëndrueshmërinë e ekosistemeve si dhe përfitimet që ato ofrojnë. Duke vepruar kështu, plotësohen nevojave e brezave të tanishëm pa cënuar mundësinë e brezave të ardhshëm për të përmbushur nevojat e tyre”*

Pabarazitë në akses dhe kontroll

- Ekziston një marrëdhënie komplekse dhe shumë dimensionale midis barazisë gjinore dhe politikave të burimeve natyrore.
- Kjo marrëdhënie përfshin
  - sferën prodhuese, me pabarazi të konsiderueshme në aksesin, kontrollin dhe menaxhimin e burimeve natyrore
  - punën përkujdesëse, me pabarazi disproporcionale në disfavor të grave
  - ndikimin e diferencuar nga ndryshimi i klimës dhe mjedisi

Pabarazitë strukturore

Pabarazitë strukturore i vendosin gratë në disavantazh të qartë ekonomik dhe social: pabarazi të theksuara në pronësi dhe akses në burimet kryesore siç janë toka dhe uji, pabarazi në cilësinë e punësimit dhe në pozicionet e vendimmarrjes, dhe pabarazi në ekonominë e përdorimit të kohës që u përkeqësua veçanërisht në kontekstin aktual të pandemisë Covid-19.

Këto pabarazi përkthehen në një model të rritjes ekonomike të karakterizuar nga përjashtimi, pasi gratë nuk janë aq të mirëpozicionuara sa burrat për të përfituar nga mundësitë e krijuara nga rritja ekonomike.

Vëmendje të veçantë duhet të ketë mbi kontrollin dhe pronësinë e tokës, nga e cila përfitimet ekonomike shpërndahen në mënyrë të pabarabartë. Ky synim adresohet nga dy SDG të ndryshme të Axhendës 2030. Në Shqipëri vetëm 19% e pasurive të paluajtshme i përkasin grave.

Pabarazitë kulturore

Ndryshimi i klimës pritet të përkeqësojë pasojat serioze të krizës mjedisore që ndikojnë ndryshe gratë dhe burrat, për sa kohë çështje si pakësimi i ujit, pakësimi i produktivitetit bujqësor apo shfaqja e sëmundjeve të reja lidhen veçanërisht me punën përkujdesëse që kryhet nga gratë.

Modelet e pabarabarta kulturore dhe rolet tradicionale gjinore në ndarjen e punës e përkeqësojnë situatën pasi gratë shpenzojnë më shumë kohë në punë të e papaguara, përkujdesëse për familjen, të cilat lidhen kryesisht me aksesin dhe sigurimin e burimeve natyrore të tilla si uji dhe energjia. Mungesa e aksesit në burime të tilla rrit kohën për kryerjen e punëve të shtëpisë, si dhe vulnerabilitetin veçanërisht të grave dhe vajzave.

Pabarazitë në vendimmarrje

- Përrjashtimi i grave nga vendimmarrja është gjithashtu flagrant, në të gjitha nivelet e pjesëmarrjes ku merren vendime mbi burime të tilla si uji, deti, toka dhe pyjet. Ky përrjashtim duhet adresuar nga politikat e zhvillimit të këtyre sektorëve.
- Përrpjekjet për të adresuar pabarazitë duhet të identifkohen ndërlidhjet që ekzistojnë midis SDG-ve të ndryshme, ku ekziston një nevojë urgjente për një qasje integrale dhe shumëdimensionale, e cila nënkupton integrimin e perspektivës gjinore në të gjitha politikat publike në lidhje me menaxhimin e burimeve natyrore.

Barazia gjinore rrit qëndrueshmërinë

- Shumë nga pengesat për politika efektive të menaxhimit të qëndrueshëm gjenden në normat e vjetra diskriminuese shoqërore dhe në sistemet ligjore.
- Investimi tek vajzat dhe gratë nuk kërkon ndryshime rrënjësore të reja, por mund të thyejë pengesat sistemike të pushtetit dhe privilegjit që vazhdojnë të lënë pas miliona njerëz.

Faleminderit

Fiorela Shalsi

Senior Gender Advisor